

Zsidó vallás és kultúra 1

Kurzusleírás

Oktatás célja

Miről szól a zsidó vallás? Miből áll a vallásos zsidó élete? Mi van egy zsinagógában? Hogyan zajlik egy zsidó esküvő? A két féléves kurzus során a diákok megismerkednek a judaizmus alapjaival: a hétköznapok, az ünnepek és az életciklus törvényeivel, szokásaival, a hagyományos zsidó közösség életével, a kósersággal és a zsidóság irányzataival is. A zsidóságot mint élő hagyományt mutatja be, belső perspektívából (émikus formában), hangsúlyozva annak sokféleségét. Ugyanakkor a kurzus során a valláskutató külső (étikus), például történeti nézőpontja is megjelenik. A kurzus végére a hallgatók viszonylag alapos – és amennyire a lehetőségek engedik, élményanyaggal megalapozott – ismeretekkel fognak rendelkezni a hagyományos és a kortárs judaizmus jelenségeivel kapcsolatban.

Az első félév általános fogalmakat, a hétköznapokat, az imák alapjait, a zsinagóga és a zsidó közösség életét, valamint az egyes életszakaszok rítusait és a kóserságot fedi le. A második félév részletesebben mutatja be a zsidó vallás forrásait, a szombatot és a naptári év ünnepeit, valamint a zsidóság irányzatait.

A kurzus a következő kompetenciák elsajátításához járul hozzá:

Tudás: Ismeri a zsidó identitás legfontosabb kulturális objektumait, szövegeit, kontextusait.

Tájékozott a (...) zsidó kulturális jelenségek történetiségének általánosan elfogadott jellemzői, adatai körében. Ismeri zsidó kultúra és vallás legfontosabb vonásait. A zsidó vallás vallástörténetét behatóan ismeri.

Képesség: Képes értelmezni és elemezni a zsidó kulturális és vallási jelenségeket, valamint azok történeti beágyazottságát. Képes a zsidó és izraeli művészeti alkotások vallási aspektusait felismerni.

Attitűd: A (...) zsidó kultúra gondolkodásmódját hitelesen közvetíti. Képviselet a magyar és az európai identitás vallási és társadalmi, történeti és jelenkori sokszínűségét. Igénye van az Európán kívüli kultúrák megismerésére. Tiszteli az Európán kívüli kultúrákat, vallásokat.

Autonómia és felelősség: Nyitott a közel-keleti kultúrák, ezen belül az izraeli és a zsidó kultúra hátterére. Önállóan értékeli a zsidó vonatkozású kulturális és vallási jelenségeket.

Tárgy tartalma

1. Bevezetés. Mi a zsidóság? Hányféle a zsidóság? Hogyan írható le tudományos módszerekkel?
2. Források a zsidóságról. Az idő: az élet, az év, a hét és a nap körforgása. Hónapok, ünnepek.
3. Időszámítás. Történelmi áttekintés. Vallás és folklór, halákha és minhág.
4. Micvák. Tesuva. Imák, imádkozás, áldások, az imakönyv. Kavana.
5. A hétköznapi / mindennapi élet ciklusa.
6. Öltözködés, talesz, tfilin, mezüze. Tóra-tekercs. Hiddur micva.
7. Szimbólumok. A zsinagóga: építésze, elrendezése, berendezési tárgyai.
8. A Héber Biblia. Tóra-olvasás.
9. A közösségi élet és intézményei. Lason ha-ra. Jótékonyosság. Rituális tisztaság. Betérés.
10. Az élet ciklusa
11. Étkezési törvények (kóserság).

Számonkérési és értékelési rendszere

Az előadásokon való aktív részvétel erősen ajánlott – de nem feltétele a jegyszerzésnek. A félév során óráról órára lesznek tesztek a Teams felületen keresztül, amelyek 10-10 pont érhető el. Ezek célja a tananyag elsajátításának támogatásán túl az, hogy a hallgatók legalább a „virtuális térben” élményszerű tapasztalatra tegyenek szert a zsidó vallással és kultúrával kapcsolatban. A félév során feladott kb. 12 teszt közül a legjobb 10 teszteredmény számít bele a jegybe, ez teszi ki a félév végi érdemjegy 50%-át.

A félév végén írásbeli vizsga lesz, a vizsga anyagát az órákon elhangzottak képzik. Felkészüléshez az órai jegyzetek, illetve az ajánlott szakirodalom releváns fejezetei a javasoltak. A vizsga eredménye a félév végi érdemjegy másik 50%-át teszi ki.

Az érdemjegy tehát a következő módon alakul ki:

- Beadandó feladatok (tesztek a Teamsben) a félév során: max. 10×10 pont = a jegy 50%-a.
- Félév végi írásbeli vizsga (teszt a Teamsben) a vizsgaidőszakban: max. 100 pont = a jegy 50%-a.

A jegyszerzés minimális feltétele: beadandó feladat benyújtása legalább öt (5) alkalommal, valamint a félév végi teszten elért minimálisan 40%-os teljesítmény. Az elégséges várható alsó határa: kb. 50% (kb. 100 pont) a beadandók és a félév végi teszt kombinált eredményéből.

Irodalom

Az alábbi művek vonatkozó fejezetei:

Donin, Hayim Halevy, *Zsidónak lenni...* (Interart Studio, 1991).

Lau, Israel Meir, *A zsidó élet törvényei* (Jerusalem: Machon Massoret Yeshivat Hayye Moshe, 1994).

Oláh János, *Judaisztika* (Budapest: Bookmaker, 2005).

További ajánlott irodalom

Chill, Abraham, *The Minhagim: The Customs and Ceremonies of Judaism, Their Origins and Rationale* (New York: Sepher Hermon Press, 1979).

de Vries, Simon, *Zsidó rítusok és jelképek* (Budapest: Gabo, 2015).

Hahn István, *Zsidó ünnepek és népszokások* (reprint: Budapest: Neumann, 2005).

Klein, Isaac, *A Guide to Jewish Religious Practice* (New York: JTS, 1992).

Komoróczy Géza (ed.): *A zsidó Budapest: Emlékek, szertartások, történelem*, 2 vols. (*Hungaria Judaica*; Budapest: Városháza, MTA Judaisztikai Kutatócsoport, 1995).

Ujvári Péter (ed.): *Magyar zsidó lexikon* (Budapest: Magyar zsidó lexikon, 1929).

Encyclopaedia Judaica, 16 vols. (Jerusalem: Encyclopaedia Judaica, 1972).